

Úvod

Tato práce se věnuje ústředním otázkám souvisejících s právním postavením obcí České republiky, jakožto územních samosprávných celků, v období let 1990 až 2007; zaměřila jsem se zejména na změny spojené s reformou územní veřejné správy, neboť je nesporné, že zmiňovaná reforma přinesla v oblasti místní samosprávy řadu zásadních změn.

Pro účely této práce zahrnuji pod pojem „reforma územní veřejné správy“ změny v oblasti obecní a krajské samosprávy a dále změny související s ukončením činnosti okresních úřadů. Jelikož se věnuji období let 1990 až 2007, rozděluji reformu územní veřejné správy do dvou fází. *Podle mého názoru* začala probíhat I. fáze reformy již od listopadu roku 1989 a skončila, striktně řečeno, vznikem krajských orgánů, tj. v roce 2000. Za II. fázi reformy územní veřejné správy považuji období související s ukončením činnosti okresních úřadů, jakožto správních úřadů vykonávajících všeobecnou státní správu ve správních obvodech, okresech (jedná se zhruba o období let 2000 až 2003).

Jak bude níže uvedeno, základ obecní samosprávy byl u nás dán již v polovině 19. století, přičemž z některých principů z období let 1849 – 1948 vychází i stávající právní úprava obecního zřízení, např. se jedná o rozdělení působností obcí na působnost samostatnou a přenesenou, dále o systém uspořádání vztahů mezi zastupitelstvem obce, radou obce a starostou atd. Samospráva se u nás vyvíjela téměř celé jedno století, její další rozvoj byl přerušen nastolením socialismu a samospráva se opětovně obnovuje a dále rozvíjí až v období od listopadu roku 1989.

Jak již bylo shora naznačeno, cílem této práce bylo zejména zmínit:

- nejdůležitější změny I. a II. fáze reformy územní veřejné správy na obecní úrovni, jakož i problematické okruhy s tím související;
- pozitiva i negativa zákona č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů; účinnost tohoto zákona nastala ke dni 24.11.1990;
- pozitiva i negativa zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, jakožto druhého obecního zřízení přijatého v relativně krátkém období po pádu socialistického režimu; účinnost tohoto zákona nastala k 12.11.2000 (k tomuto datu proběhly též první volby do zastupitelstev krajů zřízených ústavním zákonem č. 347/1997 Sb.);
- vývoj judikatury Ústavního soudu, neboť rozhodovací činnost tohoto soudu je pro samosprávu zásadní, a
- aktuální problematiku střetu zájmů na úrovni obcí.

Podotýkám, že zákon č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, jakožto první obecní zřízení přijaté v období po skončení socialismu, tvořil bezesporu nedílnou součást významných společenských a politických změn zahájených po listopadu roku 1989, splnil svou úlohu v konstituování obecní samosprávy a právě v tom *spatřuji* jeho význam. Především z tohoto zákona vycházeli při tvorbě nového, současně platného, obecního zřízení jeho autoři. Jak je dále uvedeno, zákon č. 367/1990 Sb. byl připravován v době, kdy v České republice neexistovaly potřebné zkušenosti s fungováním obecní samosprávy, což mělo samozřejmě i dopad na jeho některé nedostatky, které byly v průběhu let částečně odstraňovány novelami.

První část této práce se věnuje historickému vývoji veřejné správy od roku 1848 do roku 1990, další část zaměřuje svou pozornost na Chartu místní samosprávy a základní pojmy související s územní samosprávou, část třetí se podrobněji zabývá zákonem č. 367/1990 Sb. část čtvrtá hovoří o podstatných změnách v právním postavení obcí zavedených zákonem č. 128/2000 Sb. (I. fáze reformy územní veřejné správy), část pátá je věnována nejvýznamnějším změnám v oblasti obecního zřízení v návaznosti na II. fázi reformy územní veřejné správy, část šestá hovoří o Ústavním soudu a jeho rozhodovací činnosti a závěrečná sedmá část popisuje střet zájmů na obecní úrovni.

Předložená práce vychází z právního stavu k 31.12.2007.